

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Hudební katedra

Historie chrámového sboru v Dobrušce

Bakalářská práce

Autor: Jan Preclík

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sbormistrovství chrámové hudby

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Skopal, Ph.D.

Oponent: prof. PhDr. Jiří Skopal, CSc.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Jan Preclík
Studium:	P17P0859
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sbormistrovství chrámové hudby
Název bakalářské práce:	a) Bakalářský varhanní koncert/ b) Historie chrámového sboru v Dobrušce
Název bakalářské práce AJ:	a) Bachelor's organ concert / b) History of the church choir in Dobruška

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Zásady pro vypracování: a) Bakalářská práce je složena ze dvou částí. První část je tvořena sólovým koncertním výkonem, jehož předpokladem je vysoká úroveň technických dovedností studenta. Koncertní vystoupení s pěveckým sborem má na základě vhodně zvolené dramaturgie prezentovat interpretační kvality diplomanta a jeho schopnost adekvátního stylového přístupu k interpretaci jednotlivých skladeb. b) Ke koncertnímu výkonu se váže druhá, teoretická písemná část v rozsahu cca 20 - 30 stran. Písemná část se bude věnovat chrámovému sboru v Dobrušce. Zabývat se bude historií, současným stavem a hudební produkcí sboru.

Seznam doporučené literatury: [1] Archivní materiály měst (Rychnov nad Kněžnou, Dobruška, Opočno, Vamberk, Kostelec nad Orlicí, Týniště nad Orlicí). [2] Odborná periodika a dobový tisk (STRÁŽNICKÁ, Alena; JUZA, Josef; ŠROM, Jindřich). [3] Sborník historie města Dobrušky. [4] MACH, Jiří. Dobruška - příběh města. Dobruška: město Dobruška, 2018. ISBN 978-80-907227-0-5. [5] KRÁLÍČEK, Jiří. Stručné dějiny Dobrušska a Opočenska: vyprávění o zašlých časech Dobrušska a Opočenska, aneb, co daly Dobruška a Opočno světu a co si od něho vzaly... Ilustroval Petr NETÍK. Rychnov nad Kněžnou: Uniprint, 2016. ISBN 978-80-905793-3-0. [6] Fuks, Jiří. Dobrušské varhany. Fuks, Jiří. In: Orlické hory a Podorlicko : sborník vlastivědných prací : přírodou, dějinami, současností / Rychnov nad Kněžnou : Muzeum a galerie Orlických hor 15, (2008), s. 71-98.

Garantující pracoviště:	Hudební katedra, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. Jiří Skopal, Ph.D. Mgr. Lukáš Koblása
Oponent:	doc. PhDr. František Vaníček, Ph.D. prof. PhDr. Jiří Skopal, CSc.
Datum zadání závěrečné práce:	16.1.2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně a že jsem v seznamu použité literatury uvedl všechny prameny, ze kterých jsem vycházel.

V Hradci Králové dne 15. 7. 2021

Poděkování

Rád bych poděkoval svému vedoucímu práce panu Mgr. Jiřímu Skopalovi, Ph.D., za odborné vedení a cenné připomínky při tvorbě bakalářské práce.

Anotace

PRECLÍK, Jan. *Historie chrámového sboru v Dobrušce*, Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2021. 39 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá historií chrámového sboru v Dobrušce, který působí v kostele sv. Václava. Sleduje chronologický vývoj hudby v Dobrušce a soustředí se zejména na hudbu chrámovou. Popisuje vznik chrámového sboru a pojednává o sbormistrech, kteří působili na kůru sv. Václava. Zabývá se také významnými osobnostmi města Dobrušky, které přispěly svojí hudební tvorbou a působením místní kultuře. Dále obsahuje přehled hudební literatury archivu chrámového sboru.

Klíčová slova: město Dobruška, kostel sv. Václava, chrámový sbor, chrámová hudba, varhany.

Annotation

PRECLÍK, Jan. *History of the church choir in Dobruška*, Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2021. 39 pp. Bachelor Thesis.

The bachelor thesis deals with the history of the church choir in Dobruška, which operates in the church of St. Wenceslas. It traces the chronological development of music in Dobruška and focuses mainly on church music. It describes the origins of the church choir and discusses the choirmasters who worked at St. Wenceslas Church. It also deals with important personalities of Dobruška who contributed their musical work and influence to the local culture. It also contains an overview of the musical literature of the church choir's archive.

Key words: Town of Dobruška, Church of St. Wenceslas, Church Choir, Church Music, Pipe Organ.

Obsah

Úvod.....	9
1. Historie chrámového sboru v Dobrušce	10
1.1 Vznik chrámového sboru	10
1.2 Chrámový sbor v době husitské a pohusitské	12
1.3 Kantorské vedení chrámového sboru	13
1.4 Chrámový sbor po roce 1877	14
1.5 Chrámový sbor po roce 1922	15
2. Významní sbormistři chrámového sboru v Dobrušce	17
2.1 Jaromír Šenkýř	17
2.2 Miroslav Drašner.....	18
3. Pěvecká uskupení v Dobrušce	19
3.1 Literátské bratrstvo v Dobrušce	19
3.2 Pěvecké spolky Vlasta a Dobroš	19
3.2.1 Ženský pěvecký sbor Vlasta.....	21
4. Kostel sv. Václava v Dobrušce	22
4.1 Osobnosti spjaté s kůrem kostela sv. Václava.....	22
4.1.1 Augustin Šenkýř	22
4.1.2 Emanuel Štěpán Petr.....	23
4.2 Hudební archiv při kůru kostela sv. Václava	24
4.3 Hudební nástroje v kostele sv. Václava	26
4.3.1 Varhany v kostele sv. Václava v Dobrušce	26
4.3.1.1 Historie varhan	27
4.3.1.2 Současná dispozice varhan z roku 1995.....	30

4.3.1.3	Umělecká stránka nástroje.....	30
4.3.1.4	Stavební řešení dvoumanuálových varhan	31
4.3.1.5	Zvuková a interpretační stránka nástroje.....	32
4.4	Současný stav liturgické hudby v kostele sv. Václava v Dobrušce	33
Závěr		35
Seznam pramenů.....		37
Přílohy.....		39

Úvod

Hudební život v Dobrušce zaznamenal za poslední desetiletí značný nárůst. Dobrušský region se stal kolébkou nové hudební generace, která znovuobnovuje hudební kulturu s touhou zachovat hudební tradici. Pro posun v této činnosti je zapotřebí vlastnit dostatek poznatků o hudebním životě v regionu, které ale na Dobrušsku chybí.

V posledních letech je Dobruška svědkem mnoha zájmových a kulturních činností. Město obnovuje historické památky a přispívá k vydávání zajímavých publikací ve spolupráci s dobrušským muzeem a kulturními spolky. Cílem mé práce je obohatit dobrušskou kulturu o práci, která postihuje vývoj chrámové hudby při kůru kostela sv. Václava. Popisuje rozsáhlou hudební činnost a odkazuje na osobnosti, jejichž odkaz by bylo vhodné zachovat nebo doplnit a předat dalším generacím. Jednou z osobností, která byla obrazem národního probuzení a pod jejíž záštitu se město Dobruška uchyluje, je hlavní postava románu Aloise Jiráska. František Vladislav Hek je předobrazem nezkažené doby, kterou chce kultura města zachovat alespoň v umění, a proto je jedním z cílů mé bakalářské práce pomoci této činnosti shromážděním dostupných poznatků o zdejším hudebním dění.

Práce je členěna do čtyř kapitol, z toho první dvě jsou zaměřeny na vznik a historii chrámového sboru v Dobrušce. Mapují dějinné události, které vedly k jeho vzniku, rozvoji a zakotvení v kultuře Dobrušky. Třetí kapitola je věnována hudebnímu dění, zejména pěveckým spolkům, které v návaznosti na chrámový sbor kostela sv. Václava vznikly. V poslední, čtvrté kapitole je přiblížen význam chrámu v Dobrušce pro hudební dění a kulturu samotnou. Jsou zde uvedeny osobnosti hudebního dění spjaté s kůrem kostela a dále zpracovává hudební archiv chrámového sboru. V neposlední řadě je zde objasněn význam varhan pro kulturu Dobrušky a nabízí pohled na současný stav liturgické hudby v kostele sv. Václava.

Vzhledem k aktuálnosti tématu práce není k dispozici mnoho publikací, které by se touto problematikou zabývaly. Celá řada informací se z tohoto důvodu opírá o dochované záznamy v kronikách či pamětních knihách farností nebo o archiv sboru. Další poznatky jsou získané z výpovědí pamětníků nebo z vlastních zkušeností s aktuálním provozováním hudby v kostele.

1. Historie chrámového sboru v Dobrušce

Pro samotné přiblížení města Dobrušky je vhodné vymezit jeho geografickou polohu. Region, ve které se nachází, patří do východních Čech. Město do roku 1960 bývalo městem okresním. Po územní reorganizaci se stalo spolu s okolními obcemi součástí okresu Rychnov nad Kněžnou. Tento okres sousedí s okresy Hradec Králové, Náchod, Pardubice, Ústí nad Orlicí a ze severovýchodu je ohraničen státní hranicí s Polskem. Celý okres spadá pod kraj Královéhradecký.

1.1 Vznik chrámového sboru

První zmínky o počátku hudební tradice v Dobrušce patří do doby, kdy vznikalo město samotné. Pan Mutina, jehož kořeny pocházejí z rodu Drslaviců a který podle Dalimilovy kroniky byl udatným bojovníkem s Branibory po prohrané bitvě na Moravském poli v roce 1278¹, stvrzuje listinou z roku 1320 povýšení vsi Leština na město Dobrušku, kterému dal název podle přilehlé tvrze. Obyvatelé tehdejší opevněné osady po zániku opočenské župní ústavy čelili tvrdé poddanosti a robotě, jež ústila v mnohé stížnosti a střety. Uznalý pan Mutina z Dobrušky proto požádal měšťany o zrušení roboty a zavedení odvodu poplatku zvaného „šos“. Vznikla tak úmluva mezi panem Mutinou a pány: Hynkem z Frýdlantu, Jindřichem z Lipé, Jindřichem z Lichtenburku, Mikulášem z Potensteinu (Potštejna), Tasou ze Skuhrova a panem Mackem, purkrabím hradeckým. Tak vzniklo poddané město Dobruška podle purkrechtního práva, dostalo do užívání pozemky, z nichž byla část přidělena obci, dále plebánu a zbytek rychtáři k poplatnému užívání.² Tato historicky důležitá listina stvrzovala panování Mutiny nad městem, ale také stvrzovala měšťanům právo vařit pivo, ustanovila šest úmluvců, kteří budou smírci a rozsudími v měšťanských záležitostech.

¹ Skuhrov – popis hradu, historie. *Hrady, zámky a tvrze* [online]. Skuhrov nad Bělou: 2021 [cit. 05.07.2021].

Dostupné z:

<https://www.hrady.cz/hrad-skuhrov-skuhrov-nad-belou/texty?tid=12950&pos=1000>

² Farní úřad Dobruška, *Pamětní kniha děkanství dobrušského*, I. díl 1846, s. 51.

Založením města panem Mutinou z Dobrušky, jeho prvním vlastníkem, byly položeny první základní kameny pro provozování chrámové hudby jako takové. Z nepřímých pramenů vyplývá, že již po založení města Dobrušky v roce 1320 byl za hradbami města vystavěn kostel na oslavu Boží, cti a chvále svaté Marie Panny a blahoslaveného Václava.³ První známý plebán – farář působící ve farním chrámu pečoval o učitele školního a o své žáky kleriky.⁴ Jelikož provozování hudby při bohoslužbách bylo v českých zemích od počátku spojeno se školou a jejím učitelem, je při hledání počátku hudební tradice potřebné nalézt pramen, který o tzv. kantorovi nebo rektorovi pojednává.

Prvním dochovaným pramenem, který stvrzuje a ustanovuje provozování chrámové hudby v městě Dobrušce, je listina z 28. června 1361 sepsaná panem Mutinou z Dobrušky na sklonku jeho života se synem, panem Sezemou z Dobrušky. V listině se rod pánů z Dobrušky obrací k plebánu a všem duchovním, kteří o církve v Dobrušce pečují a dále budou pečovat. Páni z Dobrušky uznávají nedostatečnou podporu města pro začínající církve poskytnutou při založení města samotného. Chrám Páně sv. Václava a jeho nynější i nastupující duchovní správa jsou tedy obdarovány rozlehlými pozemky pro svoji obživu.⁵ Plebánu Dominikovi je tak udělena povinnost živit z darovaných pozemků nejen sebe, ale i vikáře a kaplana, které k sobě měl přibrat. V listině dále rod pánů z Dobrušky propůjčuje právo a moc plebánu a jeho nástupcům pečovat o učitele školního nebo mistra školního, o kleriky a jiné služebníky kostelní jakožto o zpěváky kůru. V této listině jsou také ustanoveny povinnosti učitele, aby zachovával starodávné obyčeje, učil žáky ve škole, pěstoval hudbu na kůru kostela a zastával radní písařství.

Po smrti pana Mutiny z Dobrušky v roce 1361 přebírá vládu nad městem jeho syn Sezema z Dobrušky. Šlechtitný a pobožný pán hned v první své listině přijímá v Dobrušce čtvrtého vikáře se šesti kleriky. Tato historická událost byla dalším stavebním kamenem pro ukotvení duchovní hudby v Dobrušce. Pan Sezema v listině dále ustanovuje povinnosti kleriků, aby každý den zpívali při mši svaté za zemřelé a provozovali zpívanou noční i denní modlitbu církve, zvanou breviář. Vzniká tak v dobušské farnosti pěvecké hudební uskupení zvané sbor kantorů.⁶

³ Farní úřad Dobruška, *Pamětní kniha děkanství dobušského*, I. díl 1846, s. 58.

⁴ Farní úřad Dobruška, *Pamětní kniha děkanství dobušského*, I. díl 1846, s. 60.

⁵ Farní úřad Dobruška, *Pamětní kniha děkanství dobušského*, I. díl 1846, s. 58.

⁶ Farní úřad Dobruška, *Pamětní kniha děkanství dobušského*, I. díl 1846, s. 62.

1.2 Chrámový sbor v době husitské a pohusitské

Velký rozkvět chrámového zpěvu v Dobrušce negativně narušily další historické události. V polovině 15. století ovlivnila husitská doba a její reformace i dobrušský kraj. Varhany, které byly úzce spojeny s hudebním životem, byly z kostelů i s dalším mobiliářem odstraněny. Sborový zpěv s doprovodem varhan se stal nežádoucím, podle spisu z roku 1420 o varhanní hře zanikl: „*Je hra pouhé marným lidem světským uší daremné lelkování a dyndování kratochvilné.*“⁷ Dobruška tak byla donucena pod krvavým bojem a množstvím třenic přijmout nové husitské učení. Husitství také neshledávalo fungování bratrstev jako vhodnou formu zbožnosti a bratrstva pomalu zanikala. Stalo se tak, že vlivem husitských válek nebyl v dobrušském kraji žádný kněz. Ani po roce 1495 s příchodem Trčků z Lípy a ustupujícím kališnictvím se katolická víra a s ní tradice duchovní hudby nevrátily, i když doba husitská a pohusitská českému zpěvu přála.⁸ Vlivem pronikání lutherského učení z Německa se stala Dobruška silnou základnou jednoty bratrské, která katolické církvi zabavila veškerý majetek.⁹ Silné protestanství v Dobrušce a jejím okolí zamezilo provozování duchovní hudby i působení chrámového sboru. Byla provozována zejména světská hudba ve šlechtických a měšťanských rodinách.

Koncem 16. století začíná v českých zemích opět sílit katolická víra. V Dobrušce však ještě ve dvacátých letech 17. století probíhají četné protikatolické střety. V roce 1628 bylo evangelicky smýšlející obyvatelstvo po vyvolání povstání poraženo a město Dobruška muselo čelit sankcím spojeným s odnětím privilegií. Až do roku 1634 čelila Dobruška a její okolí krvavé reformaci a rekatolizaci. Tímto rokem došlo ke konverzi ke katolické církvi.¹⁰

Sílicí rekatolizace v dobrušském kraji rychle upevnila svoji pozici. Obnova duchovní správy vedla také k rychlé obnově duchovní hudby. Již od roku 1637 je veden na kůru kostela sv. Václava v Dobrušce přenosný varhanní pozitiv a pro zádušní obřady

⁷ NĚMEC, Vladimír. *Pražské varhany*. Praha: František Novák, 1944. Naše poklady.

⁸ ROŠTLAPIL, Josef Mnohoslav. *Paměti města Dobrušky a panství opočenského*. Dobruška: J. Otta, 1887, s. 50.

⁹ MACH, Jiří. *Dobruško stopami minulosti*. Dobruška: Město Dobruška, 2014. ISBN 978-80-260-5877-9, s. 24.

¹⁰ MACH, Jiří. *Dobruško stopami minulosti*. Dobruška: Město Dobruška, 2014. ISBN 978-80-260-5877-9, s. 24.

regál.¹¹ Husitská a pohusitská doba nepřála literátskému náboženskému zpěvu, ale český zpěv nezanikl a hojně se rozšiřoval, proto si duchovní hudba a chrámový sbor s narovnáním náboženských poměrů opět našly v Dobrušce své místo.

1.3 Kantorské vedení chrámového sboru

V Pamětní knize děkanství dobrušského, která byla založena v roce 1846, se dochovaly záznamy o tzv. kantorech, kteří s duchovní hudbou v Dobrušce byli úzce spjati. Kantor neboli pomocník správce školy, někdy i rektor sám, byl od nejstarších dob spojován s vedením chrámového sboru, provozováním hudby při bohoslužbách a s vedením místní školy. Taková praxe byla běžná i na jiných místech v českých zemích. Je tedy zřejmé, že dříve český učitel vykonával funkci učitele a vedle toho zajišťoval i provoz a řízení chrámového kůru, dokonce i práci radního písaře.¹²

Ze zápisu v Pamětní knize děkanství dobrušského byl první školní mistr v Dobrušce pod správou plebána Dominika, prvního faráře nově vybudovaného města. V roce 1361 vykonával již mimo písařskou funkci také hudební praxi v kostele a vedl chrámový sbor. Dle dalších záznamů lze předpokládat, že na konci 16. století již kantoři na kůru kostela sv. Václava v Dobrušce vždy byli i varhaníky, učiteli literárního umění a zpěvu.¹³ Dodnes se dochovaly záznamy, kde jsou jmenovitě zapsaní kantoři a varhaníci od roku 1563.

Prvním zaznamenaným rektorem v roce 1563 byl Johannes, který již nebyl ubytován na faře, ale v příbytku na předměstí. Mimo péči o školní záležitosti se věnoval správě hudebního kůru a sboru zpěváků. V roce 1573 ho vystřídal kantor Jan, dále v roce 1589 rektor Jan Hořícký a v roce 1594 kantor Martin Markvartický. Dalším nástupcem byl v roce 1595 varhaník Adam. Dle nepřímého pramenu byl za jeho působení na kůru kostela umístěn přenosný varhanní pozitiv. Varhaník Adam měl také k dispozici regál, který využíval při zádušních mších.¹⁴ Dalším kantorem a varhaníkem v kostele sv.

¹¹ SOkA RK, fond Děkanství Dobruška, kart. 154, inv. č. 532, sign. 44, J. K. Rojek: *Paměti města Dobrušky 1320–1875*, s. 20.

Státní oblastní archiv Zámorsk, fond Velkostatek Opočno, spisy k opravě varhan, laskavě zpřístupněné Mgr. Paukertem, *Zádušní účty města Dobrušky z r. 1710*.

¹² FUKS, Jiří. Dobrušské varhany. In: *Orlické hory a Podorlicko: sborník vlastivědných prací: přírodou, dějinami, současností* / Rychnov nad Kněžnou: Muzeum a galerie Orlických hor 15, 2008, s. 90.

¹³ Farní úřad Dobruška, *Pamětní kniha děkanství dobrušského*, I. díl 1846, s. 58.

¹⁴ FUKS, Jiří. Dobrušské varhany. In: *Orlické hory a Podorlicko: sborník vlastivědných prací: přírodou, dějinami, současností* / Rychnov nad Kněžnou: Muzeum a galerie Orlických hor 15, 2008, s. 71.

Václava v Dobrušce byl od roku 1664 do roku 1666 Martin Veštera z Holic. Právní manuál města Dobrušky uvádí, že plnil funkci kantorskou i varhanní při bohoslužbách, dále vyučoval děti literárnímu umění.¹⁵ V roce 1683 nastoupil jako kantor Václav Holíč, v roce 1726 Antonín Vondřejc Přepýšský, který zaznamenal silný nárůst počtu žáků. Byl mu přidělen mládenec František Ježátko, který mu vypomáhal v kostelních i školních záležitostech. V roce 1804 zbylo po Františku Ježátkovi 12 nových kandidátů na nového rektora. Funkci získal německý učitel ze Žirce Josef Müller. Po jeho smrti v roce 1828 nastoupil již dřívější provizor František Novák, který se tak stal správcem školy. Byl to velmi zkušený varhaník, vedoucí kůru a učitel.

Rokem 1877 končí v Dobrušce tradice kantorů a rektorů, tedy učitelů, kteří vždy byli i varhaníky a zastávali tak službu ve škole i v kostele jako správci kůru. Takto zaměstnaní učitelé neměli lehké živobytí a ze záznamů vyplývá, že pro nízký plat byli nuceni vyhledávat i jiné příjmy. Plat kantora v 18. století byl složený pouze z příspěvku na maso, dále z odměn za zpěv pašijí a jediným významným příjmem byly odměny z fundací.¹⁶

1.4 Chrámový sbor po roce 1877

Do poloviny 19. století byl chrámový sbor v Dobrušce veden amatérskými hudebníky. Prvním milníkem ke vzniku profesionálního chrámového sboru v Dobrušce byl rok 1877, kdy již kantorská praxe, tedy tradice, kdy varhaníkem byl vždy učitel, zanikla. Podmínky pro ředitele kůru byly zvýhodněny a o tento post usilovali vystudovaní varhaníci varhanické školy.¹⁷

V roce 1877 na post ředitele kůru nastoupil žák varhanické školy Josef Novotný. Horlivou a vytrvalou snahou dbal na rozvoj hudby a zpěvu, za což byly upraveny platové podmínky ředitele kůru z 200 na 260 zlatých a provozování duchovní hudby i zpěvu získalo na oblibě. Po smrti Novotného jeho funkci zastával nejdříve Jaroslav Novák (1907–1909), dále František Šenkýř (1909–1910), Bohuslav Lepš (1910–1921) a Josef

¹⁵ Farní úřad Dobruška, *Pamětní kniha děkanství dobrušského*, I. díl 1846, s. 289.

¹⁶ FUKS, Jiří. Dobrušské varhany. In: *Orlické hory a Podorlicko: sborník vlastivědných prací: přírodou, dějinami, současností* / Rychnov nad Kněžnou: Muzeum a galerie Orlických hor 15, 2008, s. 90.

¹⁷ Farní úřad Dobruška, *Pamětní kniha děkanství dobrušského*, II. díl 1846, s. 179.

Příbyl (1921–1922). Všichni tito ředitelé kůru byli velmi dobrými varhaníky, ale pro vybudování řádného pěveckého sboru neměli dostatek potřebných zkušeností. Pro vybudování řádného pěveckého sboru chyběli také v Dobrušce vzdělání a zkušení zpěváci. Celkový stav duchovní hudby a zpěvu tak upadal.

1.5 Chrámový sbor po roce 1922

Znovuobnovení chrámového sboru v Dobrušce je připisováno Martinu Charvátovi, který v roce 1922 vybudoval a zorganizoval řádný pěvecký sbor. Při jeho příchodu do dobrušské farnosti byly dle jeho zápisů církevní zpěv i hudba v úpadku. Finanční situace farnosti byla také neuspokojivá a na plat pro ředitele kůru musela být vyhlášena veřejná sbírka. Martin Charvát rok po svém příchodu již plně vyučoval děti hudbu a vedl veškerou hudební činnost města. V roce 1923 byl oficiálně jmenován ředitelem kůru v Dobrušce, kde také působil jako samostatný učitel hudby. Jeho roční mzda činila 158, 34 Kč.¹⁸

Dalším ředitelem kůru od roku 1925 v Dobrušce byl Josef Ničke, žák varhaníka Josefa Novotného. Byl to méně zdatný varhaník, ale zato výborný sbormistr se sbormistrovskou praxí ze studií v Praze. Jeho pozici převzal až v roce 1950 Václav Rašek z Dobrušky, který byl Ničkem zeť. Václav Rašek byl ředitelem kůru do roku 1990. Za jeho působení hrála na dobrušské varhany paní Dufková a v roce 1985 nastoupila jako varhanice paní Jana Šitlerová, která tuto funkci zastává dodnes. Roku 1990 se stal ředitelem kůru v Dobrušce Miroslav Drašner, absolvent konzervatoře v Brně, kde vystudoval zpěv, varhany a kompozici. Pro tuto funkci získal potřebné zkušenosti založením dětského pěveckého sboru v roce 1968, dále komorního orchestru v roce 1972 a žákovského dechového orchestru v roce 1979. Svoji hudební odbornost také uplatnil v Lidové škole umění v Dobrušce, kde byl mezi roky 1968–1990 byl ředitelem. Miroslav Drašner se stal od roku 1974 také sbormistrem ženského pěveckého sboru Vlasta. Mimo jiné byl také hudebním skladatelem.¹⁹ V roce 2011 na sklonku svého života předal svoji funkci Šárce Potůčkové, která dodnes vyučuje v Základní umělecké škole v Dobrušce sborový a sólový zpěv, hru na zobcovou flétnu a violu. V roce 2015 převzal funkci

¹⁸ SOkA RK, fond Děkaný úřad Dobruška, kart. 156, inv. č. 556, sign. 68, *Chrámová hudba 1867–1943*.

¹⁹ *Kronika ZUŠ Dobruška k 50. výročí školy*. Dobruška, 2011, s. 9.

sbormistra chrámového sboru v Dobrušce Mgr. Lukáš Koblása, který je také učitelem v Základní umělecké škole v Dobrušce a věnuje se výuce varhan a klavíru. Jako sbormistr a varhaník působí v dobrušské farnosti dodnes. Na varhanní činnosti se dále na kůru sv. Václava v Dobrušce podílí Pavlíčková Irena, Voglová Kateřina a Mertlíková Lenka.

Chrámový sbor při kůru sv. Václava v Dobrušce má dnes dvacet stálých členů. Smíšený pěvecký sbor se skládá z pěti hlasů sopránových a pěti altových v zastoupení žen. Mužské hlasy jsou v tenoru zastoupeny pěti členy a v basu také pěti členy. Sbor je složen zejména z absolventů bývalé Lidové školy umění v Dobrušce. Z řad žen jsou zastoupeny i členky sboru Vlasta. Chrámový sbor účinkuje zejména při slavnostních příležitostech, kterými jsou např. slavnost sv. Václava, velikonoční a vánoční svátky. K těmto příležitostem jsou zváni do sboru hostující členové a pro orchestrální doprovod žáci a absolventi Základní umělecké školy v Dobrušce. Pravidelné zkoušky sboru jsou každé pondělí od 19:30 do 20:45 v pastoračním centru, které vybudovala farnost Dobruška pro potřeby zdejší církve.

2. Významní sbormistři chrámového sboru v Dobrušce

2.1 Jaromír Šenkýř

Významný podíl na hudební vzdělanost 20. století v Dobrušce měl Jaromír Šenkýř. Narodil se 14. srpna 1895 ve Valu u Dobrušky. Pocházel z velmi významné hudební rodiny. Jeho otec Johann Šenkýř vyučoval hru na housle a byl kapelníkem „Valské kapely“. Johann nebo také Jan měl čtyři syny, kteří jsou také často zmiňováni v souvislosti s hudebním životem Dobrušky. Jan Šenkýř měl z prvního manželství syna Františka, hráče na lesní roh, violu, také učitele hry na housle. František Šenkýř zanechal také stopu na kůru sv. Václava v Dobrušce, kde převzal místo ředitele v roce 1909. Předtím působil jako ředitel kůru v Bzenci a v roce 1910 byl jmenován ředitelem kůru v Litovli na Moravě.²⁰ Tento významný hudebník absolvoval konzervatoř v Praze a také vedl sbor Vlasta a Dobroš v Dobrušce.²¹ V roce 1918 padl v první světové válce.²² Jan Šenkýř měl dále syna Huberta a Jana, který byl také kapelníkem.

Jaromír Šenkýř vystudoval jako jeho nevlastní bratr František varhany a housle na konzervatoři v Praze. Po válce, kde působil ve vojenské kapele na trubku, se začal významně podílet na hudebním životě města Dobrušky. První jeho významnou funkcí bylo od roku 1920 až do roku 1924 místo sbormistra ve sboru Vlasta a Dobroš. V té době také působil jako varhaník v kostele Církve československé husitské. Mimo jiné účinkoval při kulturních akcích města na klavír, pro který v této době komponoval vlastní skladby. Do hudebního života Dobrušky se však významně zapsal založením soukromé Hudební školy Jaromíra Šenkýře. Povolení pro provozování školy dostal v roce 1921 a tuto mimořádnou hudební činnost provozoval až do roku 1951. Soukromá hudební škola spočívala pouze na jednom učiteli, jímž byl sám Jaromír Šenkýř. Vyučoval zde hru

²⁰ Hudba valská. *Domů* [online]. Obec Val: 2005 [cit. 15.06.2021].
Dostupné z:

<http://www.esurv.val.cz/historie-obce/hudba-valska>

²¹ BALCAR, Vladislav. *Kronika pěveckých sborů „Vlasta“ a „Dobroš“*, Dobruška 2000, s. 38.

²² Oběti I. světové války – *Kulturní a sportovní zařízení města Dobrušky* [online]. Dobruška: 2021 [cit. 15.05.2021].

Dostupné z:

<https://www.kulturadobruska.cz/historie/vyznamne-osobnosti-dobruska/obeti-i-svetove-valky/>

na více nástrojů jako hru na violu, housle, klavír, varhany, trubku i zpěv. Mimo tuto výuku se s žáky věnoval secvičování různých hudebních programů a žákovských koncertů. Za svoji třicetiletou existenci vychovala Hudební škola Jaromíra Šenkýře řadu výborných hudebníků, kteří dále pokračovali na konzervatořích a po studiích se uplatnili jako pedagogové nebo jako koncertní mistři. V roce 1958 Jaromír Šenkýř v Opočně umírá.

2.2 Miroslav Drašner

Miroslav Drašner se narodil 5. února 1929 v Mastech u Bílého Újezdu. Dnes uznávaný hudební pedagog a sbormistr začal svoji hudební cestu v dobrušské Hudební škole Jaromíra Šenkýře. Právě Šenkýř přivedl Drašnera k pozdějšímu studiu na brněnské Janáčkově varhanní škole. V Brně vystudoval obor varhany a zpěv u K. Hradila a Z. Mrkose. V roce 1959 nastoupil jako učitel klavíru, varhan a zpěvu v hudební škole v Králíkách. Zde za svého působení založil dětský pěvecký sbor. Roku 1968 se přestěhoval do Dobrušky a nastoupil jako učitel klavíru dobrušské pobočky Lidové školy umění Opočno. V roce 1969 se stal ředitelem již samostatně založené Lidové školy umění v Dobrušce. Ředitelem lidové školy byl až do roku 1990, nicméně jeho pedagogická činnost neskončila, a ještě do roku 1998 zde vyučoval zpěv a hru na klavír.²³

Jeho působení v Dobrušce bylo pro veškeré hudební dění významné. Pod jeho vedením vznikla spousta hudebních uskupení jako v roce 1968 dětský pěvecký sbor. V roce 1972 založil komorní orchestr a po roce 1979 žákovský dechový orchestr. Ještě v roce 1974 pomohl zaštitit znovuoobnovení ženského pěveckého sboru Vlasta, které po režimových změnách a nátlacích začalo působit pod Lidovou školou umění v Dobrušce. Téhož roku se Miroslav Drašner stal i jejím sbormistrem. Tuto funkci vykonával až do roku 2003, kdy funkci sbormistra předal Daně Friedové. Příčiněním pana Drašnera zaznamenal významný posun i chrámový sbor v Dobrušce. Od roku 1990 se ujal jeho vedení a ustálil sborový repertoár i formu zpěvu. V této době se věnoval i komponování svých skladeb. Miroslav Drašner se naplno věnoval hudbě až do své smrti. Zemřel 26. dubna 2011 v Opočně.²⁴

²³ *Kronika ZUŠ Dobruška k 50. výročí školy*. Dobruška, 2011, s. 9.

²⁴ Tamtéž.

3. Pěvecká uskupení v Dobrušce

3.1 Literátské bratrstvo v Dobrušce

V roce 1364 dobrušský plebán Dominik potvrzuje vznik literátského bratrstva v Dobrušce. Vzniká tak první kulturní instituce ve městě. Zájemci o vstup do dobrušského literátského bratrstva mohli být zpočátku pouze muži, kteří nejdříve složili slib dodržování statutu a dále složili vstupní poplatek, kterým byly peníze nebo vosk. Nejprve byli členy bratrstva pouze muži, kteří byli vzdělaní ve zpěvu a v literárním umění. S postupem času do bratrstva byli přijímáni i ostatní obyvatelé města, tedy ženy, řemeslníci, písaři, konšelé, mecenáši kultury, kostelní zpěváci atd.²⁵ Literátské bratrstvo pěstovalo v Dobrušce chrámový zpěv a na počátku 15. století vzniká v kostele sv. Václava literátský kůr, jehož dominantou jsou varhany tzv. literátského kůru.²⁶

Literátské bratrstvo v Dobrušce i po celé zemi negativně ovlivnila husitská doba. Husitství nepodporovalo fungování bratrstev, protože tuto formu zbožnosti nevnímalo jako vhodnou. Stalo se tak, že nejen literátské bratrstvo na území Dobruška zaniklo.

3.2 Pěvecké spolky Vlasta a Dobroš

V Dobrušce vznikly na konci 19. století dva velmi významné pěvecké spolky, a to v roce 1861 mužský pěvecký sbor Dobroš a v roce 1881 ženský pěvecký sbor Vlasta. Oba pěvecké sbory zaznamenaly v prvních letech velké úspěchy a vždy spolu spolupracovaly tak, aby probíhala vzájemná podpora. Takto vzniklé spolky fungovaly samostatně pod

²⁵ ŠŮLA, Jaroslav. Vznik a počátky literátského bratrstva v Dobrušce. *Sborník prací východočeských archivů / Zámorsk: Státní oblastní archiv v Zámorsku* 10, 2005, s. 277–281. ISSN 0231-6307.

²⁶ Dobruška – Kulturní a sportovní zařízení města Dobrušky. *Kulturní a sportovní zařízení města Dobrušky* [online]. Dobruška: 2021 [cit. 28.04.2021].

Dostupné z:

<https://www.kulturadobruska.cz/historie/historie-dobrusky-a-sloucenych-obci/dobruska/>

vedením jednoho sbormistra do poloviny 50. let 20. století, kdy vlivem poúnorové politizace došlo k jejich sloučení.

Zakladatelem a prvním sbormistrem mužského a ženského sboru byl Josef Roušar. Ten vedl sbory do roku 1883, kdy funkci předal Josefu Jiřímu Novotnému. V roce 1904 nastoupil ke sborům Václav Marel, dále v roce 1908 František Šenkýř a mezi roky 1909 až 1911 Jaroslav Novák. Do roku 1917 byl sbormistrem Josef Ničke. Další roky byly sbory Dobroš a Vlasta bez sbormistrovského vedení a mezi roky 1920 až 1924 se ujal sbormistrovství Jaromír Šenkýř. Od roku 1927 zažívaly sbory velký vzestup díky velmi uznávanému hudebníkovi Josefu Hirsch-Choltickému, který pozvedl celý hudební život v Dobrušce a jeho okolí. Vystudoval zubní lékařství v Praze a v roce 1927 se přestěhoval do Dobrušky, kde mimo pěvecké spolky řídil i Bendlovy pěvecké župy severovýchodních Čech, dále založil orchestrální hudební sdružení, byl autorem skladeb pro mužské a ženské sbory, dokonce i režisérem divadelních inscenací a organizátorem veškerých kulturních akcí v Dobrušce. Poúnorová politizace po roce 1948 však znamenala postupný úpadek veškerého hudebního dění zejména v pěveckých spolcích. Hudební tělesa se nyní musela podřídit závodnímu klubu Revolučního odborového hnutí. Pro několik vln kádrových čistek se činnost sborů v Dobrušce stala velmi nejistou. Postupné ubývání zpěváků a neustálý strach ze zákazu činnosti vedly ke sloučení sboru Dobroš a Vlasta. Pro nedostatek prostoru zejména z důvodu závodního klubu továrny obráběcích strojů (TOS Dobruška), přišel sloučený sbor i o zázemí. Nově sloučené sbory Vlasta a Dobroš neměly zájem účinkovat na prorežimních akcích, a tak se jejich účinkování omezilo pouze na slavnostní výročí založení obou sborů. Po roce 1968 čelila země režimovým změnám a nátlakům. V tuto dobu již fungování pouze šestnáctičlenného sboru Vlasta a Dobroš pod sbormistrem Jaroslavem Kohoutkem skončilo.²⁷

Rokem 1974 se již sbor Dobroš obnovit nepodařilo, ale ženský pěvecký sbor Vlasta našel nové zázemí a začal nově působit pod Lidovou školou umění v Dobrušce. Funkci sbormistra sboru přijal samotný ředitel LŠU Miroslav Drašner.

²⁷ BALCAR, Vladislav. *Kronika pěveckých sborů „Vlasta“ a „Dobroš“*, Dobruška 2000, s. 17.

3.2.1 Ženský pěvecký sbor Vlasta

Nová historie sboru Vlasta započala první zkouškou 8. ledna 1974 v Lidové škole umění v Dobrušce. Ačkoliv vážná hudba v 70. a 80. letech zažívala velkou krizi zejména pro nastupující konzumní společnost, vystoupení vážné hudby formou pěveckých sborů bylo hojně navštěvované a podporované. Pro celé východní Čechy byl kladný postoj k pěveckým sborům novým podnětem pro obnovení pěveckých uskupení, a tak téměř v každém městě vznikl, nebo se obnovil pěvecký sbor. Sbory se tak mohly vzájemně podporovat a samotný dobrušský sbor Vlasta začal spolupracovat se sborem Orlice nebo Prausovým pěveckým sborem.

Nově obnovený sbor Vlasta od 70. let vystupoval na tradičních komunistických akcích, na koncertech LŠU, výchovných koncertech pro školy apod. Jeho novým cílem byly také soutěže pěveckých sborů pořádané Svazem československo-sovětského přátelství s názvem „*Písně přátelství*“. V těchto soutěžích sbor Vlasta často postupoval do krajských kol. Od roku 1980 ženský pěvecký sbor vystupoval pod LŠU a nově pod ZK JAS Dobruška. Od 80. let do ženského pěveckého sboru začaly přicházet nové zpěvačky a sbor přijímal účinkování při slavnostních příležitostech, vlastních koncertech a na okresních přehlídkách. Po roce 1984 sbor Vlasta začal tradici zahraničních turné, zejména do NDR.²⁸

Miroslav Drašner za své třicetileté působení jako sbormistr a dirigent ženského pěveckého sboru Vlasta výrazně pozvedl jeho uměleckou úroveň. V roce 2003 této činnosti zanechal a svoji funkci předal Daně Friedové, která vede Vlastu dodnes a pořádá spoustu hudebních akcí. Ženský pěvecký sbor Vlasta své koncerty pořádá nejčastěji v prostorách kostela Církve československé husitské, nebo v kostele sv. Václava v Dobrušce. Často spolupracuje se sbory z Nového Města nad Metují, Rychnova nad Kněžnou nebo Bystrého. Repertoár sboru je pestrý a při svých koncertech se zaměřuje na příležitostné písně k aktuálnímu období a na klasické písně pro ženské sbory. Nejčastěji pořádá adventní a vánoční koncerty nebo koncerty k rozsvěcení vánočních stromů. Sbor Vlasta také spolupracuje se spolkem PROVARHANY, jenž formou benefičních koncertů pomáhá realizovat opravy varhan na Dobrušku.²⁹

²⁸ BALCAR, Vladislav. *Kronika pěveckých sborů „Vlasta“ a „Dobroš“*, Dobruška 2000, s. 17–20.

²⁹ FRIEDOVÁ, Dana, ŠTĚPÁNOVÁ, Věra. *120 let ženského pěveckého sboru Vlasta v Dobrušce*. Dobruška: ŽPS Vlasta, 2001.

4. Kostel sv. Václava v Dobrušce

Kostel sv. Václava je jedním z nejstarších svědků minulosti města Dobrušky, jehož paměť sahá až do doby jeho vzniku. Od samého počátku byl zasvěcen Panně Marii a svatému Václavovi. Z předchozích kapitol je zřejmé, že kostel byl vždy spojen s kulturním děním v Dobrušce, a chceme-li nalézt hodnoty města, musíme často začít právě zde.

4.1 Osobnosti spjaté s kůrem kostela sv. Václava

4.1.1 Augustin Šenkýř

Augustin Šenkýř, dnes nazývaný Mozart z Dobrušky, který je tvorbou také přirovnáván k Janu Křtiteli Vaňhalovi, se narodil 23. prosince 1736 v Dobrušce. Narodil se do hudební rodiny a také jeho další vzdělání směřovalo ke studiu hudby. Dle zápisů kantora a varhaníka Antonína Vondřejce Přepýšského narůstal v té době v Dobrušce počet žáků a zájemců o studium hudby a pro Augustina tak bylo připraveno dobré zázemí.³⁰ Jeho další působení se přesunulo do Prahy, kde v roce 1764 složil sliby u emauzských benediktinů. Zde působil jako ředitel kůru v emauzském klášteře. Zastával zde funkci varhaníka, houslisty a hráče na violu da gamba. Mimo jiné byl i pedagogem a jeho žákem byl například hudební skladatel František Josef Dusík. Augustín Šenkýř byl také ve své době uznávaným autorem skladeb, které řadíme do pozdního baroka.

Augustin Šenkýř byl významnou osobností pražského hudebního života 18. století zejména pro svoji populární tvorbu dané doby. Byl to skladatel, který znalostmi a schopnostmi dokázal komponovat rozsáhlá díla. Svůj talent dokládá celovečerními hrami obsahujícími i mluvené slovo a herecké scény. Charakterem a strukturou připomíná jeho hudba raná díla Wolfganga Amadea Mozarta. V jeho díle často dominují smyčcové nástroje, nicméně dává prostor i dechovým nástrojům. Hojně využíval také recitativy

³⁰ FUKS, Jiří. Dobrušské varhany. In: *Orlické hory a Podorlicko: sborník vlastivědných prací: přírodou, dějinami, současností* / Rychnov nad Kněžnou: Muzeum a galerie Orlických hor 15, 2008, s. 71.

violoncella, cembala nebo varhan. Augustin Šenkýř často čerpal náměty z historie, často z antických literárních předloh a z aktuálních dobových událostí. Používal ve svých dílech také alegorii. Jeho větší díla vznikala především pro klášterní slavnosti, jako byly jmeniny, obnovy řádových slibů nebo výročí slavných slibů apod. Dále vznikaly skladby na počest vzácných návštěv a skladby gratulační, například gratulační kantáty. Z jeho skladeb jsou známy např.: Requiem, Dies Numini et Principi, Aria pastoralis, Festa sanctorum, Ofertorium ex D pro omni Festivite Laudate Deum nostrum a další. Augustin Šenkýř umírá 16. ledna 1796 v Praze.³¹

4.1.2 Emanuel Štěpán Petr

Emanuel Štěpán Petr je významným rodákem nejen opočenským, ale celého regionu včetně Dobrušky. Narodil se 25. prosince 1853 v Opočně. Byl synem opočenského učitele Jana Petra z Dobřan a jeho manželky Alžběty, nicméně touhu po učitelském povolání nezdědil. Od svého dětství ho naplňovala láska ke dřevu, a tak se vyučil v Dobrušce truhlářskému řemeslu u Františka Jirásky. Emanuel Štěpán Petr byl ve své době obklopen krásnými varhanami nejen v Opočně, ale také v Dobrušce, kde mu byla vnuknuta myšlenka stát se varhanářem.

Po vyučení v Dobrušce odešel na zkušenou do varhanářské dílny v Praze. Konec 19. a začátek 20. století byly pro varhanářské rody dobrým obdobím. Začínaly vznikat závody na výrobu varhan a celá výroba se zdokonalovala. Emanuel zakotvil a své varhanářské dovednosti čerpal v dílně varhanářů Karla Eisenhuta a Heinricha Schiffnera. Již v roce 1882 se osamostatnil a vydal se na cesty do zahraničí, kde čerpal nové znalosti ke stavbě varhan a jejich intonaci. Po návratu z cest založil v Praze varhanářskou dílnu, která za svoji téměř padesátiletou existenci dokázala konkurovat všem varhanářským závodům, a to i těm největším, jako byl závod Schiffnera. Ačkoliv zařízená dílna na Žižkově nebyla z těch největších a mohl v ní pracovat omezený počet varhanářů, Emanuel Štěpán Petr se prosadil pro své inovativní výrobní postupy a nové mechanické

³¹ Rokokový objev: Pražské ND uvede zapomenutého Augustina Šenkýře. *časopis Harmonie – klasická hudba, jazz a world music* [online]. Praha: 2021 [cit. 15.06.2021].
Dostupné z: <https://www.casopisharmonie.cz/svet-opery/rokokovy-objev-prazske-nd-uvede-zapomenuteho-augustina-senkyre.html>

principy, které sám patentoval a vkládal do svých nástrojů. Měl velký talent pro kopírování a zdokonalování technických vynálezů, jež nacházel ve varhanářských dílnách v zahraničí. Emanuel Petr také vynikal svým sluchem, dokázal vytvořit varhanní rejstříky s nenapodobitelnou intonací a precizností zpracování. Za jeho působení tak vzniklo v jeho dílně přes 350 nástrojů. Mimo menší varhany s mechanickou trakturou stavěl také velké, několikamanuálové varhany do prostor chrámů. Ve 20. století byl jedním z prvních varhanářů, kteří stavěli varhany s pneumatickou trakturou s využitím nejnovějších pneumatických systémů. Za svůj život získal mnoho ocenění a uznání, až se stal přísežným znalcem císařsko-královského Zemského soudu v Praze. Emanuel Štěpán Petr umírá v únoru 1930 v Praze. Po jeho smrti byl jeho závod přejmenován a dále byl veden Janem Frýdlem a Matějem Pomahačem.³²

Dnes nalezneme největší Petrovy varhany v Praze v kostele sv. Ignáce z roku 1912, dále v kostele sv. Ludmily z roku 1898 a v kostele sv. Prokopa postavené v roce 1914.³³

4.2 Hudební archiv při kůru kostela sv. Václava

Hudební archiv chrámového sboru v kostele sv. Václava v Dobrušce je umístěn v boční části kůru v prostorné dřevěné skříni. Obsahuje řadu tištěných i rukou psaných skladeb a písní z období baroka, klasicismu, ale také 19. a 20. století.

Největší zásluhy na rozšíření hudebního archivu chrámového sboru v Dobrušce má Miroslav Drašner, který zastával funkci sbormistra od roku 1990 do roku 2011. Přispěl nejen rozšířením notového materiálu, ale také ustálil vhodný repertoár pro liturgické účely. Miroslav Drašner zároveň s funkcí sbormistra chrámového sboru byl ředitelem Lidové školy umění v Dobrušce a sbormistrem ženského pěveckého sboru Vlasta, takže i z těchto důvodů se snažil rozšířit repertoár pro možnost většího uplatnění.

³² Emanuel Štěpán Petr – pro varhany. *Pro varhany* [online]. Dobruška: PROVARHANY, 2016 [cit. 10.07.2021]
Dostupné z:
<http://www.provarhany.cz/clanek/7-Emanuel-Stepan-Petr/index.htm>

³³ UHLÍŘ, Václav. *Varhany královéhradecké diecéze*. Hradec Králové: Garamon, 2007. ISBN 978-80-86472-27-0. s. 24.

Většinu instrumentálních i sborových partů ručně rozepsal i svázal sám Miroslav Drašner. O jejich digitalizování a přepisování se dnes stará sbormistr Lukáš Koblása. V archivu chrámového sboru tak nalezneme například skladby, které napsal: Adam Michna z Otradovic (1600–1676), Johann Sebastian Bach (1685–1751), Georg Friedrich Händel (1685–1759), František Xaver Brixí (1732–1771), Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791), František Vladislav Hek (1769–1847), Antonín Dvořák (1841–1904), Josef Nešvera (1842–1914), Jaroslav Novotný (1886–1918), Vojtěch Říhovský (1871–1950), Jan Hlucháň (1890–1959), Miroslav Drašner (1929–2011) a další. Archiv je obrazem dnešní tvorby a provozování hudby na kůru kostela sv. Václava v Dobrušce.

Hudební archiv je přehledně rozdělen podle žánrů a dle sepsaného seznamu jsou skladby rychle dohledatelné. Duchovní skladby uložené v archivu kostela doplňují také varhanní skladby nebo varhanní koncerty s orchestrem. Archiv je rozdělen do devíti částí, které jsou označeny velkými písmeny abecedy pro lepší dohledatelnost. Mimo notový archiv se v zadní části kůru nachází další notový archiv v bočním vyvýšeném kůru. Tento archiv je uzamknutý v dřevěné skříni a je doposud neprozkoumaný. Další neprozkoumaný notový archiv se nachází v půdních prostorách fary v Dobrušce.

Obrázek č. 1: Archiv chrámového sboru v Dobrušce

4.3 Hudební nástroje v kostele sv. Václava

První hudební nástroje patřící do inventáře kostela sv. Václava v Dobrušce jsou doloženy v zádušních účtech města Dobrušky z roku 1637. Zde je veden první záznam o přenosném varhanním pozitivu sloužícím pro doprovázení liturgie a pro liturgická procesí. Tyto varhany byly také nazývány varhany literátského kůru. Dalším zmiňovaným nástrojem v zádušních účtech byl regál využívaný při zádušních obřadech.³⁴

4.3.1 Varhany v kostele sv. Václava v Dobrušce

Listinou, kterou vydal v roce 1361 Mutina a Sezema z Dobrušky, byla plebánu Dominikovi, dobrušskému faráři a vikárovi svěřena péče o učitele školního neboli školmistra, který mimo vyučování kleriků založil literátské bratrstvo při kůru kostela sv. Václava v Dobrušce.³⁵ Sdružení kostelních choralistů, měšťanů a řemeslníků pěstovalo nejdříve zpěv za doprovodu přenosného portativu. Dle nepřímého pramene od varhaníka Adama lze usuzovat na to, že větší varhany byly na kůru děkanského kostela využívány již v roce 1595. Další záznamy o varhanách jsou až z roku 1710, kdy započaly práce na opravě kostela a jeho barokizování.³⁶ Do barokního stylu přestavěl kostel sv. Václava v Dobrušce architekt Mikuláš Rosi.³⁷

³⁴ SOkA RK, fond Děkaný úřad Dobruška, kart. 154, inv. č. 532, sign. 44, J. K. Rojek: *Paměti města Dobrušky 1320–1875*, s. 20.

Státní oblastní archiv Zámorsk, fond Velkostatek Opočno, spisy k opravě varhan, laskavě zpřístupněné Mgr. Paukertem, *Zádušní účty města Dobrušky z r. 1710*.

³⁵ Farní úřad Dobruška, *Pamětní kniha děkanství dobrušského*, I. díl 1846, s. 60.

³⁶ FUKS, Jiří. Dobrušské varhany. In: *Orlické hory a Podorlicko: sborník vlastivědných prací: přírodou, dějinami, současností* / Rychnov nad Kněžnou: Muzeum a galerie Orlických hor 15, 2008, s. 71, 72.

³⁷ MACH, Jiří. *Dobruško stopami minulosti*. Dobruška: Město Dobruška, 2014. ISBN 978-80-260-5877-9, s. 24.

4.3.1.1 Historie varhan

Obrázek č. 2: Varhany v kostele sv. Václava

Rozebírání původních velkých varhan v roce 1710 se ujal varhanář Jan Bohumír Hälbíg starší (Johann Gottfried Hälbíg st.) z Horní Hedče u Králík. Tento varhanář v tu dobu pracoval na opočenském panství, kde se zabýval opravami starých nástrojů a stavbou varhan v Opočně a Olešnici v Orlických horách.³⁸ V roce 1759 postavil také nový přenosný varhanní pozitiv, který nahradil starý na kůru kostela sv. Václava. Starý pozitiv byl dále přenesen na kůr hřbitovního kostela sv. Ducha v Dobrušce.³⁹

Základní půdorys dnešních varhan na kůru kostela sv. Václava v Dobrušce pochází z roku 1727, kdy zde dokončil stavbu varhanář Jan Bohumír Hälbíg mladší za 800 zlatých. Tento varhanář pocházel z významného rodu zakladatelů kralického varhanářství a varhany musely být vrcholem Hälbíгова stavitelství. Jan Bohumír Hälbíg mladší byl třetím pokračovatelem rodu a z jeho působení se v královéhradecké diecézi dochovalo nejvíce nástrojů, z toho šest jeho největších: Mladkov, Lanškroun, Želiv,

³⁸ MACH, Jiří. *Dobrušsko stopami minulosti*. Dobruška: Město Dobruška, 2014. ISBN 978-80-260-5877-9, s. 24.

³⁹ FUKS, Jiří. Dobrušské varhany. In: *Orlické hory a Podorlicko: sborník vlastivědných prací: přírodou, dějinami, současností* / Rychnov nad Kněžnou: Muzeum a galerie Orlických hor 15, 2008, s. 74, 85.

Horní Vernéřovice a Čistá u Litomyšle.⁴⁰ Jeho jednomanuálové varhany s vestavěným hracím stolem stály v Dobrušce až do roku 1806, kdy celé město postihl velký požár.

Píšťalový nástroj na kůru kostela sv. Václava v Dobrušce má dnes podobu dvoumanuálových varhan, které jsou dílem varhanáře Jana Jiřího Španěla a jeho syna. Varhany byly dokončeny v roce 1810, přičemž dodnes není zřejmé, které části varhan jsou použity z původních varhan od Hälbiga z roku 1727. Při požáru města Dobrušky v roce 1806 shořelo přes 269 domů, dřevěný dům děkanství, radnice s věží a pivovarem, dvě školy, špitál, 5 židovských domů, synagoga, 69 stodol. I kostel sv. Václava požár pohltil a veškerý inventář kostela shořel až na oltář hlavní a pobočný.⁴¹ Kostelní varhany byly požárem také poznamenány, ale umístění v prostoru pod klenbou způsobilo jejich pouze částečné poškození. Veškeré kovové píšťaly se vlivem vysokých teplot roztavily a z původních varhan se měla zachovat pouze konstrukce a poškozené části varhanní skříně. Z vnitřního prostoru dnešní varhanní skříně, dle dobových nápisů a různého stáří použitého dřeva je patrné, že varhany jsou postaveny na základě starého jednomanuálového nástroje, ale části z roku 1727 je náročné určit.

Přestavba varhan, která byla dokončena v roce 1810 varhanářem Španělem, vyšla na 1 161 zlatých.⁴² Důvod, pro který je obtížné odlišit původní prvky varhan z roku 1727 od zrekonstruovaných částí z počátku 19. století, pramení z řemesla samotného. Varhanářský rod Španělů se zakladatelem Janem Jiřím Španělem měl své působíště v Neratově a Rokytnici v Orlických horách, v oblasti kralického varhanářství. Sám zakladatel Jan se v Králíkách vyučil varhanářskému řemeslu, kde i nějaký čas pracoval, a tedy podobný až stejný kralický rukopis se objevuje napříč varhanářskými rody tohoto kraje. Samotný Jan Jiří Španěl si dokázal v učňovských letech vytvořit tak dokonalý kralický rukopis, že často jeho varhany nejsou rozeznatelné od varhan postavených největšími varhanářskými mistry kralické školy. Své varhanářské dovednosti dále předal synům Jiřímu a Augustinovi.⁴³

V roce 1844 byly varhany na kůru kostela sv. Václava v Dobrušce chromatizovány. Tuto změnu provedl varhanář z Rychnova nad Kněžnou Amand

⁴⁰ UHLÍŘ, Václav. *Varhany kralovéhradecké diecéze*. Hradec Králové: Garamon, 2007. ISBN 978-80-86472-27-0, s. 11, 12.

⁴¹ ROŠTLAPIL, Josef Mnohoslav. *Paměti města Dobrušky a panství opočenského*. Dobruška: J. Otta, 1887, s. 47.

⁴² FUKS, Jiří. Dobrušské varhany. In: *Orlické hory a Podorlicko: sborník vlastivědných prací: přírodou, dějinami, současností* / Rychnov nad Kněžnou: Muzeum a galerie Orlických hor 15, 2008, s. 74, 75.

⁴³ FUKS, Jiří. Dobrušské varhany. In: *Orlické hory a Podorlicko: sborník vlastivědných prací: přírodou, dějinami, současností* / Rychnov nad Kněžnou: Muzeum a galerie Orlických hor 15, 2008, s. 75–84.

Hanisch. Oba manuály doplnil o tóny Cis, Dis, Fis a Gis. Další velké změny, které varhany potkaly, nastaly až v první polovině 20. století. Rok 1904 byl pro spoustu vzácných historických varhan začátkem zkázy. Sílící ceciliánská reforma se stále více dožadovala návrhů nových varhan, ve který je upřednostněno užívání 4' a 8' rejstříků. Cílem ceciliánské reformy bylo vytvoření tzv. orchestrálních varhan, které dle názvu měly orchestr na kůrech nahradit a dále sloužit pouze jako doprovodný nástroj liturgického zpěvu. Vzácné varhany tak ztratily možnost interpretace barokní varhanní literatury a staly se jednoúčelovým nástrojem. Návrhu nových reformních varhan v Dobrušce se ujala řada varhanářských firem, zejména takových, které využily situace pro možnost zisku na úkor historického odkazu varhanářských rodů. Takovéto firmy často nebraly ohled na vzácné historické varhany a pouštěly se do kompletních přestaveb, čímž řada vzácných nástrojů zanikla. Nadějí pro vzácné varhany tak byly varhanářské rody, které prováděly šetrné změny varhan. Varhany měnily návratně tak, aby splnily požadavky reformy při zachování historického charakteru. Tyto změny varhanáři prováděli často tajně po domluvě s farností. Docházelo pouze ke změnám registrace, kdy původní rejstříky byly zakonzervovány a k varhanám se pouze připojily vyhovující nové registrační možnosti. Dobrušská farnost stavbě nových varhan předešla kvůli své špatné finanční situaci, která byla později znásobena i válečnými škodami.

Varhany v kostele sv. Václava v Dobrušce nicméně změnám neunikly. V roce 1911 je v menším rozsahu romantizoval nejspíše varhanář z Rychnova nad Kněžnou Václav Poláček. Takto pozměněná dispozice se dochovala v katastru varhan z roku 1916.⁴⁴ Největší změnou varhany prošly při další silné vlně ceciliánské reformy v roce 1929. Byl přijat návrh varhanářské firmy z Lomnice nad Popelkou. Firma Ženatý a Kunt navrhla zachovat původní rejstříky a doplnit stávající o vyhovující dispozici. Manuály varhan byly doplněny o kuželkové vzdušnice a romantizovány. Šetrná úprava varhan se postupem času ukázala jako velmi problematická, nicméně účel zachování historického charakteru splnila. O generální opravě varhan bylo rozhodnuto až v roce 1995. Opravy se ujala varhanářská firma Červenků z Jakubovic u Lanškrouna a v roce 1997 byla varhanám navracena původní podoba z roku 1810. Tato oprava přesáhla částku 700 000 Kč.⁴⁵

⁴⁴ Národní archiv v Praze, fond ZÚ, kart. 614, okres Opočno, Katastr varhan pro Čechy, 1916.

⁴⁵ FUKS, Jiří. Dobrušské varhany. In: *Orlické hory a Podorlicko: sborník vlastivědných prací: přírodou, dějinami, současností* / Rychnov nad Kněžnou: Muzeum a galerie Orlických hor 15, 2008, s. 81–84.

4.3.1.2 Současná dispozice varhan z roku 1995

I. Manuál (C – c³, 49 kláves i tónů)

Principál	8′	Flétna	8′
Octava	4′	Quinta	3′
Superoctava	2′	Rauschquinta	2×
Mixtura	4×		

II. Manuál (C – c³, 49 kláves i tónů)

Copula	8′	Salicional	8′
Copula	4′	Octava	2′
Rauschquinta	2×		

Pedál (C – a, 22 kláves i tónů)

Principalbas	16′	Subbas	16′
Octavbas	8′	Quintbas	6′
Schnarbas	16′		

spojka manuálová

spojka pedálová

4.3.1.3 Umělecká stránka nástroje

V první polovině 18. století vrcholila v Čechách protireformace neboli katolická reforma. V této době církev vynakládala velké finanční prostředky nejen na stavbu kostelů a jejich vybavení, ale také na stavbu nových kostelních varhan. Vznikaly tak nástroje velmi kvalitní po technické i umělecké stránce. Varhany v kostele sv. Václava v Dobrušce jsou typickým příkladem této doby.

Varhany tzv. kralické školy, které vytvářejí protějšek hlavnímu oltáři a zároveň jsou dominantou zadní části lodi kostela, nesou typické rysy kralických varhan. Střídavě vystupující píštalové věže s píštalovými poli jsou bohatě zdobeny řezbami a lesklá rejstříková dispozice varhan dotváří podobu vrcholného baroka. Celý dvoumanuálový nástroj je založen na mechanické traktuře obsahující pozitiv, hlavní stroj a pedál. Takto sestavený nástroj je ukryt v jednoduché varhanní skříni, jež byla původně dispozičně

řešená pro jednomanuálový stroj s vestavěným hracím stolem. Na první pohled je zřejmé, že varhany mimo původní varhanní skříň, která je zdobena mramorováním, mají přistavěnou zadní barevně odlišenou skříň, ve které jsou ukryté vzdušnice s píšťalami pozitivu a pedálu. Přistavěný hrací stůl s inverzní klaviaturou obou manuálů, který byl přistavěn v roce 1810 varhanářem Jiřím Španělem, je také jako hlavní varhanní skříň mramorován tak, aby dekor varhan korespondoval s ostatním inventářem kostela, zejména s hlavním oltářem. Všechny mramorované části využívají dekor zeleného mramoru. Dalším výrazným prvkem hracího stolu jsou barokní soustružená manubria rejstříkových táhel. Všechny ozdobné lišty skříně a výplní, podlahové lišty, lišty prospektové a korunní římsy imitují fládrováním strukturu dubového dřeva. Postament varhan představuje pilastr jednoduchého tvaru. Výrazným prvkem varhan jsou boční pozlacené a chromované křídlové řezby, které využívají akantové tvary doplněné o stuhu. Obdobně jsou řešeny řezby nad píšťalami hlavní věže, levého a pravého píšťalového pole a bočních věží. Typickým prvkem kralického varhanářství jsou střídavě vystupující píšťalová pole, která mění trojúhelníkové a konvexní zakřivení. Stejný princip vystoupení píšťalových polí kopírují i jednotlivé profilované římsy. Dominantním prvkem výzdoby varhan je šest chromovaných plastik andělů s použitím zlacení. Plastiky sedících andělů jsou umístěné na korunních římsách varhanní skříně.

4.3.1.4 Stavební řešení dvoumanuálových varhan

Původní dochovaný základ varhan z roku 1727 dispozičně odpovídá sedmihlasému pozitivu se třemi hlasy v pedálu. Takto konstrukčně řešený nástroj měl vestavěnou trakturu a tři měchy v postamentu varhanní skříně. Přestavba nástroje na dvoumanuálové varhany představovala i změnu dispozice celých varhan. Mimo nový přistavěný stůl s trakturou ve vyvýšeném stupni byly přistavěny za vzdušnicí hlavního stroje vzdušnice pozitivu a pedálová vzdušnice s prostornou skříní pro průrazný jazykový rejstřík a šestnáctistopé basové píšťaly. Vzdušnici hlavního stroje a pozitivu ovládá první a druhý manuál. Hrací stůl obsahuje i kluzné manuálové spojky, jimiž lze hlasy obou manuálů spojit. Pedálové vzdušnice v zadní části varhanní skříně ovládá pedálová klaviatura. Dnešní varhany disponují i pedálovou spojkou umožňující spojení prvního manuálu s pedálem. Toto zařízení bylo dostavěno na konci 20. století.⁴⁶ Původní tři

⁴⁶ FUKS, Jiří. Dobrušské varhany. In: *Orlické hory a Podorlicko: sborník vlastivědných prací: přírodou, dějinami, současností* / Rychnov nad Kněžnou: Muzeum a galerie Orlických hor 15, 2008, s. 84.

klínové měchy vestavěné v postamentu varhanní skříně s narůstajícím počtem hlasů v manuálech nedokázaly zabezpečit dostatek tlakového vzduchu pro provoz varhan. Vzduchové hospodářství tak musel zabezpečit nový centrální klínový měch se zásobníkem a šlapadlem nově umístěný v boční části kůru kostela. V roce 1929, kdy bylo město elektrifikováno, byl měch se zásobníkem doplněn o elektrické vzduchové čerpadlo, které nahradilo manuální obsluhu měchu, kterou prováděl tzv. kalkant.⁴⁷

Obsluha tónových ventilů i zásuvek vzdušnic je v celých varhanách řešena mechanickou trakturou. Pomocí táhel – abstraktů vyvedených od kláves hracího stolu, dále přes dvouramenné páky, úhelníky a převodové hřídele s uložením v jehlových ložiskách, jsou ovládány jednotlivé tónové ventily pod píšťalami. Tímto způsobem dochází k rozezvučení jednotlivých píšťal. Stejným způsobem je ovládaná změna registrace, kdy abstrakty rejstříkových táhel vedou k zásuvkovým vzdušnicím. Tam jsou pomocí páky ovládány zásuvky vzdušnic. Abstrakty – táhla jsou vedená pod hracím stolem ve vyvýšeném stupni.

Mimo kovové píšťaly retné, které tvoří podstatnou část varhan, kde ale většina z nich není původních, jsou pro dobrušské varhany důležité dřevěné píšťaly. Zatímco původní kovové píšťaly z roku 1727 se vlivem požáru v roce 1806 roztekly a o nové píšťaly z roku 1810 v dalších historických obdobích nebylo správně pečováno, dřevěné píšťaly si zde zachovaly svůj původní charakter. Varhany tak stále disponují dřevěnými píšťalami z roku 1727 a s později přistavěnými dřevěnými jazykovými píšťalami rejstříku *Schnarbas* tvoří jedinečné zvukové možnosti. Pro menší výškové možnosti kůru kostela jsou basové šestnáctistopé píšťaly krepované. Jejich zalomení tak kopíruje tvar varhanní skříně.

4.3.1.5 Zvuková a interpretační stránka nástroje

Varhany na kůru kostela sv. Václava v Dobrušce jsou dnes neodmyslitelnou součástí hudebního života ve městě. Dobrušské varhany vrcholného kralického varhanářství patří mezi nejvýznamnější nástroje na našem území. Vyhledávané jsou nejen pro svůj původní stav z období baroka, ale také pro svoji jedinečnou rejstříkovou dispozici. Není divu, že dobrušské varhany jsou využívány při slavnostních příležitostech

⁴⁷ FUKS, Jiří. Dobrušské varhany. In: *Orlické hory a Podorlicko: sborník vlastivědných prací: přírodou, dějinami, současností* / Rychnov nad Kněžnou: Muzeum a galerie Orlických hor 15, 2008, s. 82.

města a jsou dnes neodmyslitelnou součástí všech hudebních festivalů, které s městem Dobruškou jsou spojeny.

V roce 1995⁴⁸ byla dispozice varhan zrekonstruována tak, že se nejvíce přiblížila k původnímu stavu z roku 1810. Rekonstrukce si dala za cíl vytvořit rejstříkovou dispozici tak, aby nástroj splňoval podmínky pro stylovou interpretaci varhanní literatury, dále aby varhany neztratily svůj králický charakter a zároveň aby renovace přihlížela k použití nástroje v liturgické praxi. Byly tak vyváženy oba manuály samostatnou zvukovou pyramidou. Dvojice osmistopých hlasů v obou manuálech byly navrženy pro doprovod liturgických písní. Veškeré pedálové hlasy byly zachovány v původním stavu, pouze byly doplněny o chybějící píšťaly. Do dnešních dnů si varhany na kůru sv. Václava v Dobrušce zachovaly z rejstříků s kovovými píšťalami, které postavil v roce 1810 Jiří Španěl, tyto rejstříky: *Octava 4'*, *Superoctava 2'*, *Rauschquinta 2x* a *Mixtura*. Nově byly zhotoveny rejstříky: *Principál 8'*, *Quinta 3'*, *Flétna 8'*. Rejstříky druhého manuálu byly zhotoveny kompletně nové: *Copula 4'*, *Copula 8'*, *Principal 2'*, *Rauschquinta 2x*.⁴⁹

Varhany vynikají po interpretační stránce, která svým charakterem odpovídá typickým varhanám českého baroka. Varhany umožňují stylovou interpretaci jihoněmecké a veškeré české barokní varhanní literatury. Vybraná literatura severoněmecké varhanní školy je pro interpretaci také možná. Jako většina barokních varhan s mechanickou trakturou vybízí i tyto varhany interpreta k přizpůsobení se tuhé mechanice nástroje. Nutno je také počítat s hlučností traktury a malým rozsahem v pedálu, který je typicky vystavěn pouze do *a* malého.

4.4 Současný stav liturgické hudby v kostele sv. Václava v Dobrušce

Sbormistrem a hlavním varhaníkem na kůru kostela sv. Václava v Dobrušce je od roku 2015 Mgr. Lukáš Koblása. Druhou varhanicí je Jana Šitlerová, která na kůru působí od roku 1985. V Dobrušce jsou pravidelné ranní i večerní mše, na kterých v průběhu roku vypomáhají další varhaníci, mezi něž patří: Irena Pavlíčková, Lenka Mertlíková, Kateřina

⁴⁸ FUKS, Jiří. Dobrušské varhany. In: *Orlické hory a Podorlicko: sborník vlastivědných prací: přírodou, dějinami, současností* / Rychnov nad Kněžnou: Muzeum a galerie Orlických hor 15, 2008, s. 84.

⁴⁹ FUKS, Jiří. Dobrušské varhany. In: *Orlické hory a Podorlicko: sborník vlastivědných prací: přírodou, dějinami, současností* / Rychnov nad Kněžnou: Muzeum a galerie Orlických hor 15, 2008, s. 84.

Voglová a Jan Preclík. Tito varhaníci také zajišťují varhanní doprovod ve filiálních farnostech, které patří pod děkanství Dobrušku.

V kostele sv. Václava v Dobrušce působí také kromě chrámového sboru a varhaníků schola⁵⁰, která doprovází pravidelné středeční studentské bohoslužby nebo nedělní mše svaté pro rodiny s dětmi. Rytmická schola je vedena společenstvím mládeže při dobrušské farnosti. Hudební uskupení se zaměřuje zejména na soudobé duchovní písně s kytarovým doprovodem. Nejčastěji je hudební uskupení obohaceno o basovou kytaru, klarinet, saxofon, příčnou flétnu, violu a housle. Rytmická schola se také zaměřuje na zpěv Taize při chválových setkáních.

⁵⁰ Nejedná se o scholu několika mužů zpívajících chorální roráty, ale o rytmickeu scholu hrající křesťanský folk-rock.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo shromáždit a zpracovat dostatek informací o historii a současnosti chrámové hudby při kostele sv. Václava v Dobrušce, se zaměřením na chrámový sbor. Tento záměr se podařilo splnit zejména díky kronice farnosti a pamětním knihám, které se v Dobrušce dochovaly. Podrobně zpracované záznamy tak odhalují bohatou hudební tradici, která se odvíjela od dějinných událostí českých zemí.

V práci se tak podařilo vymezit historii chrámového sboru v Dobrušce. Doložené informace potvrdily, že historie města Dobrušky byla od samého počátku s duchovní hudbou spojena. Je velmi uspokojivé, že přes časté krvavé konflikty v kulturním centru Dobrušky si kultura vždy svoji pozici udržela, a to i díky zarputilosti a odhodlanosti místních umělců hudební tradice pokračuje dodnes. Z podaných dat lze jen domýšlet souvislosti hudebního dění, je však zřejmé, že veškerá hudební tradice na Dobrušsku pramenila z tradice duchovní hudby a z jejího provozování na kůru kostela.

Práce také přinesla informace o oddaných lidech, díky kterým je chrámový sbor v Dobrušce do dnešních dnů v provozu a udržuje tak kontinuitu sborové tradice ve farnosti. Je až s podivem, co naši předci dokázali a s jak silným vztahem k hudbě konali svoji službu, často bez finančního ohodnocení.

Další část práce sledovala pěvecká uskupení v Dobrušce a jejich formování ve vztahu k dějinným událostem. Zpracovaná historie pěveckých spolků odpověděla na otázky týkající se doby minulé, díky nimž je možné si představit, jak těžce byla hudba v nepříznivých dobách v Dobrušce prosazována a jakou oběť místní kultura často přinášela.

V poslední části bylo poukázáno na kostel sv. Václava jako na centrum kulturního dění v Dobrušce. Byly zde představeny osobnosti, které s kostelem a zejména s hudebním kůrem byly spjaté a k jejichž odkazu se stále vracíme. Na základě těchto informací práce došla k poznání bohaté hudební tradice a odkazů, které nám naši předci zanechali a tím se podělili o krásu kultury minulých generací. Jen na zpracovaném notovém archivu bylo možné posoudit úroveň provozované chrámové hudby a úroveň samotného chrámového sboru. Úplnost představy o kvalitě hudebního dění dotvořila kapitola představující

varhany na kůru kostela sv. Václava. Píšťalový nástroj, který se dochoval z počátku 18. století, dnes do Dobrušky přivádí množství vášnivých varhaníků a hudebníků, kteří obdivují jeho historickou hodnotu a zručnost práce tehdejších řemeslníků. Byl i poodhalen současný stav liturgické hudby, který ukázal na důležitost práce místních hudebníků, jenom díky nim může být duchovní hudba v Dobrušce zachována. Celá práce je tak zprávou pro dnešní generaci, aby pochopila důležitost odkazu předků pro zachování kulturního života v městě.

Takto zpracované informace mě přivedly k mnoha poznatkům, skrze které jsem mohl dokonale poznat historii hudební tradice v Dobrušce i v jejím nejbližším okolí. Mohl jsem pochopit okolnosti, které formovaly celkové hudební dění na území města. Pro tvorbu této práce bylo zapotřebí vyhledat informace z historických pramenů, které doposud nebyly v žádných publikacích použity. Jedním z důležitých objevů při tvorbě této práce byly doposud neprozkoumané hudební archivy v prostorách kostela sv. Václava v Dobrušce a v půdních prostorách fary děkanátu. Detailní studie hudebních archivů, jejich signování a rozbor díla by mohly být námětem na případné pokračování této práce.

Seznam pramenů

BALCAR, Vladislav. *Kronika pěveckých sborů „Vlasta“ a „Dobroš“*, Dobruška 2000.

Dobruška – Kulturní a sportovní zařízení města Dobrušky. *Kulturní a sportovní zařízení města Dobrušky* [online]. Dobruška: 2021 [cit. 28.04.2021].

Dostupné z:

<https://www.kulturadobruska.cz/historie/historie-dobrusky-a-sloucenych-obci/dobruska/>

Emanuel Štěpán Petr – pro varhany. *Pro varhany* [online]. Dobruška: PROVARHANY, 2016 [cit. 10.07.2021]

Dostupné z:

<http://www.provarhany.cz/clanek/7-Emanuel-Stepan-Petr/index.htm>

Farní úřad Dobruška, *Pamětní kniha děkanství dobrušského*, I. díl, 1846.

Farní úřad Dobruška, *Pamětní kniha děkanství dobrušského*, II. díl, 1846–1926.

FRIEDOVÁ, Dana, ŠTĚPÁNOVÁ, Věra. *120 let ženského pěveckého sboru Vlasta v Dobrušce*. Dobruška: ŽPS Vlasta, 2001.

FUKS, Jiří. Dobrušské varhany. In: *Orlické hory a Podorlicko: sborník vlastivědných prací: přírodou, dějinami, současností* / Rychnov nad Kněžnou: Muzeum a galerie Orlických hor 15, 2008.

Hudba valská. *Domů* [online]. Obec Val: 2005 [cit. 15.06.2021].

Dostupné z:

<http://www.esurv.val.cz/historie-obce/hudba-valska>

Kronika ZUŠ Dobruška k 50. výročí školy. Dobruška, 2011.

MACH, Jiří. *Dobrušsko stopami minulosti*. Dobruška: Město Dobruška, 2014. ISBN 978-80-260-5877-9.

NĚMEC, Vladimír. *Pražské varhany*. Praha: František Novák, 1944. Naše poklady.

Oběti I. světové války – *Kulturní a sportovní zařízení města Dobrušky* [online]. Dobruška: 2021 [cit. 15.05.2021].

Dostupné z:

<https://www.kulturadobruska.cz/historie/vyznamne-osobnosti-dobruska/obeti-i-svetove-valky/>

Rokokový objev: Pražské ND uvede zapomenutého Augustina Šenkýře. *časopis Harmonie – klasická hudba, jazz a world music* [online]. Praha: 2021 [cit. 15.06.2021]. Dostupné z:
<https://www.casopisharmonie.cz/svet-opery/rokokovy-objev-prazske-nd-uvede-zapomenuteho-augustina-senkyre.html>

ROŠTLAPIL, Josef Mnohoslav. *Paměti města Dobrušky a panství opočenského*. Dobruška: Jan Otto, 1887.

Skuhrov – popis hradu, historie. *Hrady, zámky a tvrze* [online]. Skuhrov nad Bělou: 2021 [cit. 05.07.2021]. Dostupné z:
<https://www.hrady.cz/hrad-skuhrov-skuhrov-nad-belou/texty?tid=12950&pos=1000>

Státní oblastní archiv Rychnov nad Kněžnou (dále jen SOkA RK), fond Děkaný úřad Dobruška, kart. 156, inv. č. 556, sign. 68, *Chránová hudba 1867–1943*.

SOkA RK, fond Děkaný úřad Dobruška, kart. 154, inv. č. 532, sign. 44, J. K. Rojek: *Paměti města Dobrušky 1320–1875*.

Státní oblastní archiv Zámrs, fond Velkostatek Opočno, spisy k opravě varhan, laskavě zpřístupněné Mgr. Paukertem, *Zádušní účty města Dobrušky z r. 1710*.

ŠŮLA, Jaroslav. Vznik a počátky literátského bratrstva v Dobrušce. *Sborník prací východočeských archivů / Zámrs*: Státní oblastní archiv v Zámrsu 10, 2005. ISSN 0231-6307.

UHLÍŘ, Václav. *Varhany královéhradecké diecéze*. Hradec Králové: Garamon, 2007. ISBN 978-80-86472-27-0.

Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1: Seznam položek v archivu chrámového sboru kostela sv. Václava v Dobrušce

(soukromý archiv děkanství Dobruška)

Příloha č. 2: *Fotografie chrámového sboru z roku 2007*

(soukromý archiv děkanství Dobruška)

Příloha č. 3: *Fotografie chrámového sboru z roku 2018*

(soukromý archiv děkanství Dobruška)

Příloha č. 4: *Fotografie Miroslava Drašnera z roku 2009*

(soukromý archiv děkanství Dobruška)

Příloha č. 5: *Fotografie Šárky Potůčkové z roku 2017*

(soukromý archiv děkanství Dobruška)

Příloha č. 6: *Fotografie Lukáše Kobláasy z roku 2017*

(soukromý archiv děkanství Dobruška)

A) Vánoční skladby

1. V. Říhovský:	Missa pastoralis
2. R. Führer:	Pastorální mše A dur
3. J. J. Ryba:	Česká vánoční mše – „ <i>Hej mistře...</i> “ (psaná ručně)
4. V. Říhovský:	Česká vánoční mše koledová
5. K Hradil:	Česká vánoční mše
6. V. Horák:	Missa pastoralis
7. J. J. Ryba:	Pastorální mše latinská
8. F. Matoušek:	Vánoční mše z koled
9. F. Schopf:	Šestá pastorální mše
10. E. Hába:	Vánoční mše
11. E. Marhula:	Česká mše vánoční
12. J. J. Ryba:	Česká vánoční mše – „ <i>Hej mistře...</i> “
13. P. Halík:	Missa pastoralis
14. J. J. Ryba:	II. česká vánoční mše – Půlnoční
15. M. Příhoda:	Česká vánoční mše
16. F. X. Brixi:	Missa pastoralis D dur
17. F. X. Brixi:	Missa pastoralis D dur (part pro orchestr)

B) Vánoční skladby

1. J. J. Ryba:	Česká vánoční mše – „ <i>Hej mistře...</i> “
2. J. Seidel:	Zpěvy betlémské (partitura)
3. J. J. Ryba:	Slavíček (pastorela)
4. J. J. Ryba:	Reges
5. J. J. Ryba:	Intráda C dur
6. F. X. Brixi:	Alma Redemptoris Mater
7. J. A. Vitásek:	Hymnus pastoralis
8. K. Kejklíček:	Náchodská pastorela
9. V. Říhovský:	Vánoční zpěvy
10. V. Říhovský:	Koledy pro smíšený sbor
11. O. A. Tichý:	Tři králové
12. F. Laštůvka:	Pastýřská vánoční mše
13. V. Horák:	Pastorální mše G dur
14. A. Diabelli:	Graduale – <i>Puer nostre est</i>
15. J. E. Kypka:	Česká pastorální mše
16. V. Říhovský:	Koledy pro smíšený sbor a orchestr
17. E. Konfršt:	Pastorela – <i>Vzhůru bratři</i>
18. V. Říhovský:	Vánoční zpěvy pro sbor a varhany
19. J. J. Ryba:	Pastorela – <i>Zvěstuji vám radost velikou</i> (J. T. Turnovský)
20. J. Michalička:	Pastorela in G
21. J. J. Ryba:	Srdce plesá
22. V. Hausmann:	Modlitba k Ježíšovi
23. J. Ondráček:	Pastorální Pange lingua

24. J. Hruška:	Koleda a různé koledy
25. různí autoři:	Koledy ke zpěvníčku dobrušskému

C) Skladby k různým příležitostem

1. J. Groh:	Mše in C
2. V. Říhovský:	Velkopáteční kantáta
3. A. Fait:	Mše C dur
4. B. Matějů:	Zpíváme Hospodinu (ke cti sv. Josefa)
5. F. Jířím:	Tobě Pane na výsosti (lidová česká mše)
6. E. Ambros:	Nová česká mše
7. V. Horák:	Missa IX.
8. J. Foerster:	Missa Bohemica
9. V. Říhovský:	Česká mše velikonoční
10. E. Tregler:	Missa brevis II. partitua
11. E. Tregler:	Missa brevis
12. A. Dvořák:	Missa D dur
13. J. Vinter:	Missa Iucunda
14. V. Horák:	Missa kvinta
15. V. Říhovský:	Missa Loreta (part pro orchestr)
16. V. Horák:	Missa č. I
17. F. Maroušek:	Česká mše svatováclavská
18. K. Douša:	Missa in honorem sancti Venceslavi
19. K. Reiner:	Fest messe
20. V. Horák:	Missa č. IX
21. K. Šimíček:	Druhá mše
22. K. Kemptner:	Missa sancta op. 18
23. J. Procházka:	Česká mše
24. J. Reimann:	Mše a moll
25. J. Reimann:	Krátká mše
26. F. Víšek:	Česká mše
27. L. Zvonář:	Česká mše
28. E. Hradecký:	Mše D dur
29. K. Kemptner:	Mše Es dur (1781)
30. V. Říhovský:	Česká mše
31. P. J. Olejník:	Česká mše z Andělské Hory
32. B. Korejs:	Česká mše
33. N. Kubát:	Missa jubilata
34. J. Foerster:	Missa Bohemica
35. V. Renč:	Rytmická mešní suita – „Zaradoval jsem se...“
36. Z. Fibich:	Missa brevis (part pro orchestr)
37. M. Drašner:	Missa glorifica
38. M. Drašner:	Orlická mše C dur pro ženský sbor a varhany
39. W. A. Mozart:	Missa brevis C dur

D) Postní a velikonoční skladby

1. různí autoři:	Hromnice
2. V. Říhovský:	Velkopáteční kantáta

3. J. J. Novotný:	Graduale – ofertorium na Zelený čtvrtek
4. V. Říhovský:	Meditace pod křížem
5. R. Führer:	Regina coeli
6. K. Keptner:	Oratorium na Velký pátek
7. J. Nešvera:	Pašije na Květnou neděli a Velký pátek
8. J. Nešvera:	Propria na Květnou neděli
9. J. Novotný:	Kristus se stal poslušným
10. V. Říhovský:	Hle prapor Králův
11. V. Říhovský:	Lide můj
12. J. Handl:	Ecce quomodo mori iustus
13. G. F. Händel:	Canticorum iubilo
14. O. Horník:	Regina Ceoli
15. M. B. Černohorský:	Regina coeli
16. M. B. Černohorský:	Žalmy pro svatý týden
17. B. Kašpar:	Pašije

E) Vánoční skladby

1. F. Vl. Hek:	Pastorální ofertorium
2. J. Kříčka:	Valašská jitřní mše (pro orchestr)
3. J. Hlucháň:	Vánoční mše koledová
4. A. Diabeli:	Hodie Christe
5. F. X. Brixi:	Quvem idisti
6. A. Tichý:	Radostně již z duše celé
7. J. T. Turnovský:	Zvěstujem vám radost
8. A. Vlk:	Vánoční pastorela – „ <i>Narodil se Kristus Pán...</i> “
9. A. Vlk:	Co se tak svítí v betlémě
10. R. Führer:	Tichý kraj
11. B. Bakala:	Vánoční ukolébavka
12. V. Říhovský:	Missa Loretta op. 3
13. M. Drašner:	Orlickohorská mše C dur
14. M. Drašner:	Podorlická mše vánoční
15. F. X. Brixi:	Vánoční nešpory
16. J. Žák:	Gloria

F) Písňe ke svatému Václavu

1. J. J. Novotný:	Hymnus sv. Václavu
2. J. J. Novotný:	Žalm na svátek sv. Václava
3. A. Michna:	sv. Václave
4. V. Říhovský:	K patronům českým
5. V. Říhovský:	Patronu české země
6. J. Mácha:	Václave svatý
7. Sládek – Resl:	Slavnost sv. Václava
8. W. A. Mozart:	Parce nobis (motteto)
9. W. A. Mozart:	Duchovní píseň
10. J. Novotný:	O sanctisima
11. J. Novotný:	Vložky k sv. Petru a Pavlu
12. J. Novotný:	Zpěvy ke sv. Vojtěchu a Vavřinci

13. L. van Beethoven: Úcta k Bohu pro krásu přírody
14. V. K. H. Rovenský: Píseň o sv. Václavu

G) Skladby a písně k různým příležitostem

1. J. Förster:	Pange lingua
2. V. Koželuh:	O salutaris hostia
3. J. V. Novotný:	Srdci Páně
4. J. Jondeus:	Zvěstuj Těla
5. V. Říhovský:	Chvalme Těla
6. A. Hromádka:	O srdce spasitele
7. K. Bříza:	Úžasná láska
8. P. Eben:	Modlitba sv. Františka
9. J. Kříčka:	Píseň svatovojtěšská
10. B. Widermann:	Ecce sacerdos magnum
11. B. Widermann:	Žalm k sv. biřmování
12. A. Brucner:	Locus iste
13. A. Diabelli:	Pastorální pange lingua
14. W. A. Mozart:	Ave verum
15. G. F. Händel:	Alleluja z oratoria „Mesiáš“
16. Novotný – Zangel:	Hymnus svatodušní
17. M. Drašner:	Tantum ergo
18. J. Clarke:	Chvalte radostně Krále
19. M. Drašner:	Zpívejte Hospodinu
20. M. Drašner:	Missa brevis (česká)

H) Mariánské písně

1. různí autoři:	Mariánské vložky
2. V. Říhovský:	Zdrávas Maria
3. Gounod – Hruška:	Ave Maria
4. Renč – Petrů:	Popelka Nazaretská
5. O. L. Stanovský:	O sanktissima
6. O. L. Stanovský:	Věnc písni k Matce Boží
7. V. Říhovský:	Vložky k Panně Marii
8. V. Říhovský:	Zpěvy Mariánské
9. V. Rašek:	Zdrávas Maria
10. J. Prošek:	Zdrávas Maria
11. Božanův kancionál:	Zdrávas Panno
12. J. Köhl:	Zdrávas hvězdo mořská
13. A. Dvořák:	O sanktissima
14. B. Strnad:	Zdrávas Maria
15. B. Strnad:	Různé Mariánské zpěvní vložky
16. B. Strnad:	Litanie Loretánská
17. F. Vach:	Buď zdráva Panno Maria
18. M. Drašner:	Zdrávas Maria
19.	Zdráva buď, Maria
20. Anonym:	Ave Maria

CH) Skladby a písně ke slavnosti Božího těla

1. J. Jiřím:	4 zpěvy k Božímu tělu
2. F. Tůma:	Stabat Mater
3. A. Dvořák:	Stabat Mater
4. E. Elgar:	Ave verum
5. A. Hromádka:	Boží tělo
6. M. Drašner:	Ordinária k pohřbu
7. M. Drašner:	V náručí Boží

Příloha č. 2: Fotografie chrámového sboru z roku 2007

Příloha č. 3: Fotografie chrámového sboru z roku 2018

Příloha č. 4: *Fotografie Miroslava Drašnera z roku 2009*

Příloha č. 5: *Fotografie Šárky Potůčkové z roku 2017*

Příloha č. 6: *Fotografie Lukáše Koblásky z roku 2017*

